

Periodieke peiling

In een uitgave van het Cito wordt de balans opgemaakt van nagenoeg acht jaar basis-onderwijs. In het bijzonder gaat het hier om de taalvaardigheden.

Het onderzoek is uitgevoerd door het project Periodieke Peiling van het Onderwijs-niveau (PPON) en gebaseerd op onderzoeksgegevens van 230 basisscholen in het jaar 1993. In de uitgave wordt u op gedetailleerde wijze deelgenoot gemaakt van opzet, instrumenten en uitkomsten. Tevens zijn er een voorbeeldenboek en twee cd's, behorend tot het rapport, waarmee de opgaven en taken worden geïllustreerd.

Uiteindelijk wordt met de gegevens naar verschillende verbanden gezocht. Gekeken wordt naar de relatie met achtergrondkenmerken (formatiegewicht, sekse en leertijd), met het onderwijsaanbod en met de kerndoelen. Ook wordt er gekeken naar verschillen met een eerdere afname (1988).

De negatieve correlatie tussen resultaten en formatiegewicht wordt bevestigd. Interessant is dat productgericht leesonderwijs steeds gepaard gaat met zwakkere prestaties, terwijl procesgerichte instructie betere resultaten geeft.

Verder wordt geconcludeerd dat, als het om de kerndoelen gaat, een groep deskundige beoordelaars (25 leerkrachten, schoolbegeleiders en Pabo-docenten) vindt dat de kerndoelen Nederlandse taal in onvoldoende mate worden gerealiseerd.

Sijstra, Josje (red.), *Balans van het taalonderwijs aan het einde van de basisschool 2*. PPON-reeks nr. 10a. Arnhem, Cito, 1997. 159 blz. (uitkomsten), 186 blz. (voorbeeldenboek) en twee cd's. Artikelnummer 56835, f 75.

AVI-niveaulijst

Hij is er weer: de AVI-niveaulijst van het KPC. Alle uitgeverijen zijn in staat gesteld hun boeken ter beoordeling aan te reiken. Het is

een overzicht van 3400 leesboeken geworden, 400 boeken meer dan het overzicht uit 1995.

De boeken zijn terug te vinden op lees-niveau (AVI 1 tot en met 9 en moeilijker), op serie en op titel.

Altijd een handig naslagwerk voor leerkrachten en ouders bij het selecteren van leesboeken.

AVI-niveaulijst voor het technisch lezen – Totaaloverzicht 1997. 's-Hertogenbosch, KPC Groep, 1997. 367 blz. Bestelnummer 1.029.12, f 45.

Werkboek voor schrijfgroepen

Veel mensen denken wel eens: 'Ik zou best schrijver willen zijn'. Maar voor de meesten komt het er nooit van. Je moet er namelijk echt de tijd voor nemen, en die is er vaak niet. En als er wel tijd genoeg is, ontbreekt net de stimulans om in die tijd een verhaal te gaan schrijven. En er zijn natuurlijk altijd vragen: loopt de tekst wel? Is het verhaal duidelijk? Vinden mensen dit wel leuk om te lezen?

Een mogelijkheid om die benodigde stimulans én een antwoord op dergelijke vragen te krijgen, is te beginnen met een schrijfgroep: een groep schrijvers die ieder hun eigen teksten schrijven. Deze teksten worden tijdens of na afloop van het schrijfproces in de groep besproken. Op die manier kan iedere schrijver reacties op zijn tekst krijgen, en wordt hij gestimuleerd om te gaan herschrijven, opnieuw te proberen, nog een verhaal te schrijven.

De Muze zit aan is een werkboek voor mensen die een schrijfgroep willen opstarten of al in een schrijfgroep zitten. In zo'n schrijfgroep moet men zich wel veilig voelen: men moet zijn eigen werk immers aan anderen laten lezen. Omgekeerd moet men op een opbouwende manier commentaar kunnen geven op wat anderen geschreven hebben. Een belangrijk hoofdstuk van het boek is dan ook het geven en ontvangen van feedback. Daarnaast wordt er uitgebreid aandacht besteed aan het analyseren van teksten (zowel proza als poëzie) en het herschrijven ervan. Ook gaat het boek in op het creatieve proces

zelf, en wat een schrijver kan doen als het proces stagneert. Iedere paragraaf begint met een stuk theorie, maar al gauw volgen dan opdrachten, voorbeelden, checklists, etcetera zodat het echt een werkboek wordt.

Het boek sluit af met een uitgebreide literatuurlijst verdeeld in categorieën voor mensen die meer informatie over bepaalde aspecten van het schrijven willen.

W. van Sebille, *De Muze zit aan. Werkboek voor schrijfgroepen* Amsterdam, Stichting Schrijven, 1997. 104 blz. ISBN 90-71232-26-3 f 29,90.

Checklist studiesucces

Vorig jaar is de *Checklist studiesucces* verschenen, ontwikkeld door het Cito. Het is een aanvuldeel in de map 'Instroom- en voortgangsbegleiding' van het Cinop. Het is een checklist waarmee cursisten en docenten in de basiseducatie en vavo inzicht kunnen krijgen in de kans op studiesucces van die cursisten.

Studiesucces is vertaald in de volgende vijftien factoren c.q. voorwaarden: interesse, motivatie, inzet, doorzettingsvermogen, verantwoordelijkheid, zelfvertrouwen, stressbestendigheid, zelfstandigheid, concentratie, accuratesse, efficiëntie, plannen/organiseren, leeraanpak, communicatie en interne communicatie. Ieder van deze factoren is vertaald in drie uitspraken. De cursist moet, in het zelfbeoordelingsinstrument, bij elke uitspraak nagaan of deze op hem van toepassing is, en dit op het scoreformulier aangeven. Het gaat om uitspraken als:

- (factor interesse) ik voel met betrokken bij de lessen van dit vak;
- (factor inzet) ik ben geneigd flink aan te pakken;
- (factor verantwoordelijkheid) ik laat niet van anderen afhangen of ik de les bijwoon.

Bij de instructie staat dat de cursist het formulier zo eerlijk mogelijk moet invullen, want dan kan hij er het meeste van leren. Voor de docent is er dezelfde vragenlijst opgenomen (met herformuleringen als 'hij voelt zich betrokken bij de lessen van dit vak') waarbij hij moet nagaan of de voorwaarde al dan niet voldoende bij de cursist

aanwezig is. In het nagesprek dat na invulling dient te volgen, moet aandacht besteed worden aan de wijze waarop de checklist is ingevuld: waarom denkt de cursist dat hij zich wel of niet betrokken voelt bij de lessen van dit vak? Waarom is hij niet geneigd flink aan te pakken?

In deze checklist zitten geen aanwijzingen voor hoe het studiesucces verbeterd kan worden. De handleiding geeft aan dat de cursist verantwoordelijk is voor verbetering. Pas als de cursist de verantwoordelijkheid neemt om te beslissen welke criteria voor hem van belang zijn, kan hij ook verantwoordelijk leren.

P. van Setten-Mager, *Checklist studiesucces 's-Hertogenbosch*, Cinop, 1997. 40 blz. ISBN 90-5003-218-4, f 14.

Basisontwikkeling in de onderbouw

De komst van de basisschool in 1985 heeft ondermeer geleid tot een groeiende belangstelling voor het onderwijs aan jonge kinderen. Men wenste een goede en 'eigen' plaats voor kleuters in de geïntegreerde basisschool. Tegen deze achtergrond verscheen in 1990 *Basisontwikkeling*, waarin de eerste stappen werden gezet naar ontwikkelingsgericht onderwijs voor de onderbouw, onderwijs waarin niet zonder meer vastgehouden wordt aan verworvenheden en tradities uit het kleuteronderwijs, maar waarin in aansluiting op meerdere vernieuwingsbewegingen (onder andere ervaringsgericht onderwijs, situatiegeoriënteerd onderwijs) gezocht wordt naar goed onderwijs voor jonge kinderen dat recht doet aan een ononderbroken ontwikkeling en aan de verscheidenheid in ontwikkeling.

Zeven jaar later is er veel gebeurd met betrekking tot ontwikkelingsgericht onderwijs. Talrijke scholen hebben praktijkervaringen opgedaan en ook op praktijktheoretisch gebied is de tijd niet stil blijven staan.

Basisontwikkeling in de onderbouw, een volledig herziene druk van het boek uit 1990, gaat in op het concept 'ontwikkelingsgericht onderwijs' en op de doelen van basisontwikkeling, waarbij de ervaringen en praktijktheoretische verbreding en verdieping van de afgelopen jaren uitgebreid worden verwerkt.

Met hetzelfde perspectief gaat het boek diepgaand in op zaken als de organisatie van ontwikkelingsgericht onderwijs, kernactiviteiten, de rol van de leerkracht en op het observeren, registreren en evalueren. Het slothoofdstuk, 'Basisontwikkeling Plus', sluit af met een beschouwing over de noodzakelijke verdiepingen en verbredingen, dit met het oog op respectievelijk brede zorg, de voorschoolse periode, tweede-taalverwerving, de aansluiting onderbouw-bovenbouw en contacten met ouders.

In alle hoofdstukken wordt uitgebreid gebruik gemaakt van heldere en relevante praktijkvoorbeelden voor het onderbouwen en verduidelijken van de geboden informatie.

F. Janssen-Vos, *Basisontwikkeling in de onderbouw*. Assen, Van Gorcum, 1997. x + 240 blz. ISBN 90-232-3257-7, f 47,50.

Taalbeschouwing in het basisonderwijs

Eind mei van het vorig jaar organiseerde het Platform Onderwijs Nederlands (PON) van de Nederlandse Taalunie een tweedaagse conferentie over taalbeschouwing in taalmethoden voor het basisonderwijs in Nederland en Vlaanderen. Het verslag van die conferentie is nu verschenen onder de titel *Taalbeschouwing in het basisonderwijs*.

Het verslag bevat alle plenaire lezingen en de weergave van de discussies in de verschillende methode- en themawerkgroepen. In de plenaire lezingen is ingegaan op taalbeschouwingsdidactiek (Koen van Gorp), taalbeschouwing in methoden in Nederland (Amos van Gelderen & Merlijn Jacobs), en in Vlaanderen (Stan Gobien).

In de themawerkgroepen is ingegaan op taalbeschouwing via zinsbouw, taalbeschouwing en tekstbouw, taalbeschouwing en taalvariatie en op taalbeschouwing en expliciteren. In de methodewerkgroepen is gesproken over *Taalleesland*, *Taaltijdschrift*, *Taalsignaal* en *Taaltrein*.

Het verslag besluit met een tekst van Kristien Hemmerechts, 'Altijd met uw gezever, gij'.

H. Ringnalda (red.), *Taalbeschouwing in het basisonderwijs. Verslag van twee studiedagen*. Den Haag, Nederlandse Taalunie, 1997. Gra-

tis aan te vragen bij de Nederlandse Taalunie, Postbus 10595, 2501 HN Den Haag, t.a.v. Natasja Corver. tel. 070: 346 95 48; fax 070: 365 98 18; e-mail: secr@ntu.nl.

De Basis

Met de 'Delftse Methode' (*Nederlands voor buitenlanders*) werd in 1984 een methode voor het leren van Nederlands als tweede taal geïntroduceerd waarbij de leerder de nieuwe taal leert via teksten en conversaties en waarbij de nieuwe woorden van een tekst in vertaling worden gegeven. Zie ook Moer 1997/5, p. 239. De Delftse Methode was en is echter in eerste instantie ontwikkeld voor studerende in het hoger onderwijs en wordt daarom vaak te moeilijk geacht voor leerders met een minder uitgebreide vooropleiding, onder andere ook vanwege de inhoud van de teksten en de impliciete manier waarop grammaticale informatie wordt gegeven.

Als aanvulling of voorbereiding op de Delftse Methode is daarom vorig jaar *De Basis* verschenen, die zich richt op volwassen cursisten op beginnersniveau die in het westerse schrift gealfabetiseerd zijn en die minimaal basisonderwijs en bij voorkeur ook één of twee jaar voortgezet onderwijs gehad hebben. *De Basis* volgt in wezen de aanpak van de Delftse Methode, maar heeft daar met het oog op de doelgroep enkele zaken aan toegevoegd of veranderd. Zo vinden we naast de uitgangsteksten, de woordenlijsten met vertaalde woorden en de gatenteksten schriftelijke en mondelinge oefeningen, oefeningen voor *Total Physical Response* (TPR) en een explicietere uitleg van diverse grammaticale kwesties. Om zelfstandig studeren te vergemakkelijken wordt bij elk onderdeel van de methode via iconen duidelijk gemaakt wat de cursist moet doen. De uitgangsteksten zijn qua inhoud en niveau aangepast aan de doelgroep, waarbij elke tweede tekst in een hoofdstuk bestaat uit een dialoog.

De Basis bestaat uit 20 lessen, elk met twee uitgangsteksten. Na het doorwerken van deze lessen wordt de cursist geacht zo'n 1400 woorden te kennen. De methode wordt uitgegeven in twee boeken, een tekstboek en een werkboek met extra oefenmateriaal. In het tekstboek is ook een 'Lijst met gebruikte

werkwoorden' en de index op alle aangeboden woorden opgenomen. Daarnaast is een docentenhandleiding beschikbaar waarin ondermeer lessuggesties, toetsen en de sleutels bij alle oefeningen en toetsen te vinden zijn. Alle 40 teksten staan ook op (twee) cassettes, respectievelijk cd. Een diskette met oefenprogramma's is eveneens verkrijgbaar. Als woordenlijsten zijn beschikbaar Engels, Frans, Spaans, Duits, Turks en Arabisch (afgedrukt in het tekstboek) en Farsi en Servo-Kroatisch (los verkrijgbaar bij de uitgever).

J. Beekhuis & E. Kraak-Haan, *De Basis. Nederlands voor buitenlanders*. Amsterdam/Meppel, Boom, 1996-1997. Tekstboek. 185 blz. ISBN 90-5352-231-X, f 39,50. Werkboek. 124 blz. ISBN 90-5352-257-3, f 25,00. Docentenhandleiding. 102 blz. ISBN 90-5352-266-2, f 37,50. Geluidscassettes. ISBN 90-5352-262-X, f 95,00.

Audio-CD. ISBN 90-5352-267-0, f 95,00. Diskette met oefenprogramma's. ISBN 90-5352-265-4, f 27,50.

Penta Dossier 97/98

Voor wie schrijft Renate Dorrestein? Waarom lachen we om de boeken van Levi Weemoedt, terwijl de thematiek eigenlijk om te huilen is? Wat is de problematiek die Marion Bloem aansnijdt in *Geen gewoon Indisch meisje*? In *Penta Dossier 97/98* vind je achtergrondinformatie over de vijf titels uit de reeks Penta Pockets van 1997/1998, te weten *Het Hemelse Gerecht* van Renate Dorrestein, *De ziekte van Lodesteijn* van Levi Weemoedt, *Geen gewoon Indisch meisje* van Marion Bloem, *Pastorale 1943* van Simon Vestdijk en *De wegen der verbeelding* van Hella Haasse. Door middel van artikelen, interviews en een uitvoerige beschrijving van de werken kom je meer te weten over de schrijver zelf, maar ook over de thematiek, de stijl, etcetera.

G. Houtzager (samenstelling), *Penta Dossier 97/98*. Amsterdam, Bulkboek, 1997. 96 blz. ISSN 0927-7625.

Haal meer uit je **Kramers!**

U kunt voor meer informatie
bellen naar: **030 25 86 126**

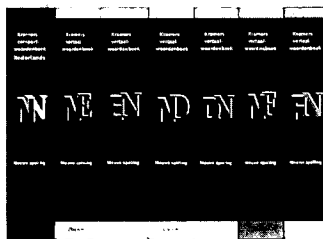
HET WOORDENBOEK DAT HET ONDERWIJS MEÉR TE BIEDEN HEFT.

De vernieuwde druk van de **Kramers woordenboeken** biedt alles wat u als docent Nederlands of moderne vreemde talen van een 'traditioneel woordenboek' mag verwachten: een groot aantal trefwoorden, voorbeelden en zegswijzen, een voor leerlingen aantrekkelijke prijs, een handzaam formaat enzovoort.

Kramers biedt u in tal van opzichten **meér**.

- De **Kramers Talen cd-rom** waarmee u en uw leerlingen onder meer:
- razendsnel trefwoorden kunnen opzoeken,
- de uitspraak kunnen oefenen,
- bij het schrijven van een Engelse, Duitse of Franse tekst op de pc direct de gewenste vertaling kunnen zien;
- De **Kramers-leskaarten**:
- 'woordenboeklessen' met behulp waarvan uw leerlingen het woordenboek optimaal leren gebruiken.

Als u wilt weten hoe uw school **gratis de beschikking kan krijgen over de Kramers Talen cd-rom én over de Kramers-leskaarten** dan kunt u de coupon invullen en versturen.

Ja, ik wil graag meer **informatie** over de wijze waarop mijn school (**gratis**) de beschikking kan krijgen over de Kramers Talen cd-rom en de leskaarten.

School

Naam v/m

Adres

Postcode/woonplaats

Telefoon overdag

Handtekening

U kunt de coupon in een envelop ongefrankeerd sturen naar
Schoolsupport, Antwoordnummer 4019, 3500 VB Utrecht.